

Memo

Onderwerp: Internetconsultatie Archiefwet 2020

Datum: 15 januari 2020

Van: Zeeuws Archief

Aan: het ministerie van OCW

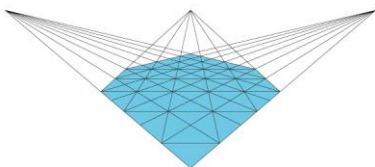
Allereerst valt op dat de door de minister aangekondigde stelselwijziging in de tekst ontbreekt. We achten het gewenst dat voor deze wijziging alle betrokkenen geconsulteerd worden.

Over de plaats waar de decentrale rijksarchieven worden beheerd en beschikbaar gesteld is in de concepttekst niets opgenomen. We zijn er voorstander van dat de regionale verankering van de decentrale rijksarchieven in de wet wordt vastgelegd. Samen met de archieven van de decentrale overheden en die van bedrijven, maatschappelijke organisaties en particulieren dragen ze eraan bij dat het verhaal van plaats of regio volledig kan worden verteld maar ze maken ook duidelijk ook hoe landelijke en regionale ontwikkelingen met elkaar verbonden zijn.

Artikel 1.1 De term document

We sluiten aan bij de constatering dat met het voortschrijden van de digitalisering en het ontwikkelen van nieuwe, digitale toepassingen zoals e-mail, databases, websites en sociale media nieuwe vragen ontstaan over de reikwijdte van de term archiefbescheiden. We zijn het echter niet eens met de keuze voor de term document uit de novelle bij de nog in behandeling zijnde WOO. Dit deel van de tekst van de WOO dateert uit 2012 en is verre van actueel. Wij zien deze term dan ook als een stap terug en zijn van mening dat het belang van adequaat informatiebeheer beter gediend is met de term informatieobject. Overheidsinformatie wordt immers steeds meer in de vorm van allerlei soorten van gegevensverzamelingen opgemaakt en beheerd en steeds minder in documentaire vorm. Het argument dat deze term buiten kringen van ICT informatieprofessionals minder bekend zou zijn snijdt geen hout. We verwijzen naar o.a. NEN2082, de NORA en naar DUTO om aan te tonen dat deze term binnen het vakgebied volop in gebruik is. Dit is logisch, informatiebeheer en de ICT zijn immers geen gescheiden werelden nu de informatiehuishouding van de Nederlandse overheid grotendeels digitaal is.

Overigens constateren we dat dit begrip in de wettekst en toelichting nog niet consequent wordt gebezigd en dat ook vergelijkbare begrippen worden gehanteerd,

zoals ‘bescheiden’, ‘stukken’, ‘informatie’ of ‘gegevens’.

Artikel 1.1 De term vernietiging

De term vernietiging wordt meerdere malen gebruikt, maar wordt nergens in de concepttekst toegelicht. We vinden dat de term vernietiging toelichting behoeft, zeker gezien de complexiteit van vernietiging in de digitale context. Denk hierbij aan het verschil tussen het verwijderen en het vernietigen van data. Als data verwijderd is uit systeem X, dan betekent dit niet dat deze data ook vernietigd is. Daarnaast moet er bij het vernietigen rekening mee worden gehouden dat de data ook uit back-ups wordt vernietigd.

Artikel 1.3 De waarde van documenten

In de Archiefwet 1995 bestaat geen artikel over de waarde van documenten, daarom zijn we positief over het *artikel 1.3*. Wel zijn wij van mening dat deze waarde dient te worden uitgebreid door de kernwaarden van het archiefbestel te benoemen en toe te lichten. Hiervoor verwijzen wij naar de visie die op 28 februari 2019 door de RHC's aan de minister van OCW is aangeboden: “Kernwaarden (...) zijn authenticiteit, betrouwbaarheid, integriteit en toegankelijkheid. Archieven zijn de getuigenissen van bestuurlijk, cultureel en intellectueel handelen en vormen de weerspiegeling van de samenleving. Ze bieden context en zijn van belang voor een transparante en op democratische beginselen gestoelde overheid.”¹

Artikel 3.3 Vervreemding en Artikel 8.1 Vervreemding door Onze Minister na overbrenging

De tekst van de artikelen 3.3 lid 2 en 8.1, lid 2 over vervreemding wijken van elkaar af terwijl de strekking hetzelfde is. We stellen voor deze gelijk te trekken.

Artikel 3.5 Grondslag nadere regels

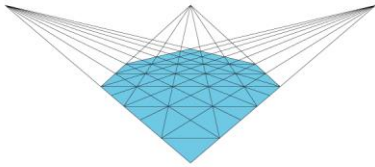
Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur worden nadere regels gesteld over:

- a. het in goede, geordende en toegankelijke staat brengen en bewaren van documenten;*
- b. de bouw, verbouwing, inrichting en verandering van inrichting van depots;*
- c. de vervanging van documenten; en*
- d. de vervreemding van documenten.*

Met deze bepalingen wordt aangesloten bij de archiefwet 1995, maar over digitaal informatiebeheer wordt niets concreets vermeld. Wij stellen voor om minimaal in de MvT bij dit artikel te vermelden dat nadere regels gesteld worden gericht op het adequaat beheer van digitale informatie. Daarbij kan gedacht worden aan metadateren van data, migreren van data, uitfaseren van informatiesystemen en dergelijke.

Het is niet duidelijk in hoeverre deze nadere regels gelijk zijn aan de nadere regels n.a.v.

¹ <https://www.zeeuwsarchief.nl/over-ons/missie/de-visie-op-hoofdpijnen-van-de-rhcs/>

Artikel 4.5 lid 4. (*te treffen adequate voorzieningen*). Wellicht kan dit vervallen.

In algemene zin vragen we ons af of het zonder een dergelijke bepaling in de wet mogelijk is om achteraf nog nadere regels over een specifiek onderwerp te stellen. Zo niet, dan stellen we voor om zo'n bepaling ook op te nemen bij Artikel 5.3 Aanwijzing algemene rijksarchivaris en archivaris, mede in verband met de beleidswijziging rond opleidingen, diplomering en certificering. Artikel 4.1 Selectielijsten

In de bijlage met de belangrijkste wijzigingen, wordt in de toelichting van *artikel 4.2 selectielijsten* aangegeven dat de nieuwe selectielijst vanwege het terugbrengen van de overbrengingstermijn eveneens gaat gelden voor 10 jaar. Dit uitgangspunt wordt niet in de wettekst vermeld. Evenmin wordt toegelicht wat het verband is tussen het terugbrengen van de overbrengingstermijn en de houdbaarheid van een selectielijst. Tot slot vragen we ons af wat de toevoegde waarde is om voor een selectielijst een 'houdbaarheidstermijn' te hanteren.

Artikel 4.3 Verkorting overbrengingstermijn

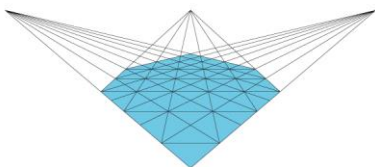
We zijn positief over het terugbrengen van de overbrengingstermijn van 20 jaar in de Archiefwet 1995 naar 10 jaar (*artikel 4.3*). Alleen willen we hierbij wel onze zorg uiten over een toename van werkzaamheden rondom beschikbaarstelling. Door de verkorting van de overbrengingsperiode zullen er veel meer bescheiden worden overgedragen die beperkt openbaar zijn en waarvoor bij beschikbaarstelling veel fysieke handelingen moeten worden verricht. Deze uitbreiding van de taken van archiefdiensten rechtvaardigt in onze ogen dan ook een financiële vergoeding.

Artikel 4.5 Ontheffing overbrengingsverplichting

In de bijlage met de belangrijkste wijzigingen wordt vermeld dat ontheffing alleen kan worden verleend, indien kan worden aangetoond dat de documenten of data zich bevinden in goede, geordende en toegankelijke staat. En dat deze archieven voor het publiek toegankelijk zijn op een wijze die in essentie niet afwijkt van de situatie, wanneer zij wel zouden zijn overgedragen. Omdat dit een belangrijk uitgangspunt is met consequenties voor de toegankelijkheid van de archieven achten wij het noodzakelijk om deze bepaling toe te voegen aan de wettekst, conform artikel 6.1 Openbaarheid.

Artikel 5.3 Aanwijzing algemene rijksarchivaris en archivaris

De archivaris wordt aangewezen op grond van zijn professionele kwaliteiten alsmede zijn vermogen de taken goed te vervullen. We pleiten ervoor dat deze eis wordt geconcretiseerd met een specificatie van de te voltooien opleiding. De overheid heeft absoluut behoefte aan gekwalificeerde mensen binnen het archiefveld. Een gespecialiseerde opleiding die een zekere garantie biedt voor het kennisniveau van de afgestudeerden is daarbij uiterst belangrijk. Dat die opleiding zich permanent dient aan te passen aan de eisen van de moderne samenleving, is evident. Een andere mogelijkheid is het actief stimuleren van een verbreding in juridische opleidingen maar ook bij bestuurskunde en management en organisatie, zodat nieuw opgeleide professionals meer kennis van informatiebeheer en archivering krijgen. Het ligt in de

rede om beroeps- en branchevereniging te betrekken bij de te stellen eisen aan opleidingen of accreditatie ervan.

Artikel 6.2 Openbaarheidsbeperking

In de Archiefwet 1995 kan bij overbrenging op drie gronden een beperking aan de openbaarheid worden gesteld. In de nieuwe archiefwet (*artikel 6.2*) worden de openbaarheidsbeperkingen gelijkgesteld aan de beperkingsgronden van de Wob, dit zijn dertien gronden. In de *Memorie van toelichting* (pagina 59) staat dat de toename van het aantal beperkingsgronden suggereert dat er ook sprake is van een afname van de openbaarheid onder de Archiefwet, maar dat is uitdrukkelijk niet het geval. De wijziging moet vooral worden gezien als een nadere specificering van de gronden. Toch willen wij hier onze zorg uiten over de toename aan beperkingen aan de openbaarheid, die wij zien als strijdig met het geldende principe ‘Open tenzij’.

Daarnaast achten wij de bepalingen in lid 3 niet adequaat: *Het verantwoordelijke overheidsorgaan beperkt de openbaarheid van documenten die milieu-informatie bevatten voorts, voor zover het belang van de openbaarheid van die informatie niet opweegt tegen de volgende belangen:*

- a. de bescherming van het milieu waarop deze informatie betrekking heeft; of*
- b. de beveiliging van bedrijven en het voorkomen van sabotage.*

Als het over sabotage of terreurdreiging gaat, zijn er meer typen informatie te noemen dan alleen milieu-informatie, zoals informatie over (het gebruik van) het internet, over bruggen en wegen of over nutsvoorzieningen. Naar aanleiding van dit voorbeeld stellen wij voor om in de MvT meer in te gaan op de implicaties van het harmoniseren van de wetgeving (Aw, Wob, WOO). Daarbij kunnen eventuele uitzonderingen of uitbreidingen vermeld worden.

Artikel 7.3 Verstrekken of openbaar maken van informatie in andere vorm

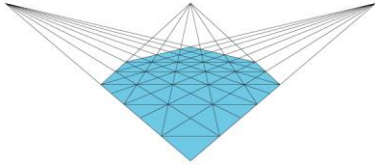
De beheerder kan uit eigen beweging informatie openbaar kan maken uit beperkt openbare documenten. Zonder de toelichting wekt dit artikel verwarring. We vinden het noodzakelijk dat de tekst van dit artikel wordt verduidelijkt.

Artikel 7.6 Verzoek om toegang of uitlening

Lid 2. *Een verzoek als bedoeld in de artikel 7.2 (Toegang beperkt openbare documenten) en 7.4 (Uitlening) wordt schriftelijk gedaan en kan elektronisch worden verzonden op de door het verantwoordelijke overheidsorgaan aangegeven wijze.*

Wat wordt in de archiefwet 2021 bedoeld met “schriftelijk”?

Waarom dient een verzoek om toegang tot dit type ‘documenten’ schriftelijk te worden gedaan, maar wordt niet wettelijk bepaald dat het verzoek ook gemotiveerd moet zijn? Beoordeeld moet kunnen worden of het verzoek gehonoreerd kan worden en bij weigering moet ook dat gemotiveerd worden. Wij stellen voor de bepaling in de wet op te nemen dat een verzoek als bedoeld in de artikel 7.6 lid 2. moet worden gemotiveerd, zodat het verantwoordelijke overheidsorgaan een eventuele weigering ook adequaat kan motiveren.

Risicobenadering en archiefbeheer – kopje ‘beheerstrategie’ (MvT)

Aan de hand van deze beoordeling stellen zij een passende beheerstrategie op. Het kan bijvoorbeeld gaan om instructies voor medewerkers, de inrichting van documentmanagement- en zaaksystemen en gerichte maatregelen om gegevens in specifieke bedrijfsapplicaties duurzaam toegankelijk te houden. Wanneer de waarde en risico's gering worden geacht, kan een organisatie besluiten om documenten uit bepaalde applicaties of systemen niet onder archiefbeheer te brengen. Dit zou bijvoorbeeld het geval kunnen zijn voor documenten in persoonlijke digitale werkruimtes van medewerkers.

Of informatie geen waarde heeft of slechts gering (politiek) risico kent, is vaak niet zo duidelijk. Daarnaast kunnen de waarde en het risico ervan in de loop van de tijd sterk veranderen. Een recent voorbeeld zijn de documenten rond de ontnemingsschikking met Cees H. die uiteindelijk hebben geleid tot het vertrek van diverse bewindslieden. We dringen er dan ook op aan dat deze frase uit de MvT wordt geschrapt. Voorop dient te staan dat alle informatie die de overheid ambtshalve creëert of beheert, valt onder de werking van de Wob, de Archiefwet en andere relevante wetten.